

ACC. N.R M. 14602:1-4.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: Småland ..... Upptecknare: Hildur Wikström, Markaryd
Härad: Lunnarbo ..... Berättare: R. J. Ljöberg, "
Socken: Markaryd ..... Berättarens yrke: f.d. bannskötör, soldat, 75 år
Uppteckningsår: 1958 ..... Född år ..... i .....

Torsare. s. 1-2.

Mord på pojke, som sålde
"julark." s. 2-3.

Rackare. s. 4.

Skriv endast på denna sida.

Järfälla - o. tidsvnsd. b. i
28 20

Herrherran

Småländskt Torparöde.FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Tid. Npft.

I västra Haghult i Markaryds socken fanns för 80 eller 85 år sedan en torpare som hette Jonas. Han och hans hustru Kristina hade av en bonde fått löfte att gratis få bygga sig en jordkoja långt ute i markerna. Denna jordkoja hade tre jordväggar och en brädvägg. Både Jonas och hans hustru utförde dagsverken åt bönderna. Men de hann även med att odla mark vid sin jordkoja. De hade ett väldigt arbete med att försöka undan alla stenar och av dessa byggdes en stengårdsgård omkring deras åkerlappar. Sedan blev det att bryta stubbar och brämma ris och ljung. Endast aska användes som gödningsmedel då inget annat fanns. Första året sattes potatis och när denna var uppalockad såddes vintråg. Så gick det undan för undan, och det enda åkersyget odlades upp efter det andra. Men så dag markågaren, men hans efterlämnade änka, som nu själv ville så och sätta på nyodlingen i skogen, befäldde en myndighetsman att förklara för Jonas och Kristina att de inte längre fick bo kuor där. Samma dag de bleva uppsagda fingo de gå ifrån det hem de förut kallat sitt, och från de åkerlappar som de under stor möda och försakelse odlat upp. Inget torparkontrakt fanns och det muntliga löftet bonden hade gett dem gällde inte längre. Hera års arbete var som rent bortkastat från

dem som nu fick börja om på nytt på ett annat ställe där det fick röjas och fläckas. Deras behag var inte mer än de kunde våra det med sig. En kokkittel med tre fot en kaffekittel några tråshedar och slevor några koppar och ett par gaffel. Kosten för dessa fattiga torpare var och utgjordes mest av potatis doppad i saltvattnet och litet bröd. Fast de bott i en jordkoja med jordgubbar, så hade dock haft det bättre än de torpare som till att börja med måste ha bott i en riskoja.

Men från deras uppoddade tegar i skogen skördade nu den rika änkan sin gråda färrutom den gråda hon fick på sin stora gård. Snål och agin var hon, och fattiga som kom och bad om bröd blevo utkörda, och kom nägen vandringsman till gården och bad om logi för natten så blev han brutalt utvisad från gården.

Det berättas om denna änkas far, att han en gång på en vandring mellan Traryd och Markaryd träffat på en pojke som gick omkring och sålde "julaark". Bonden slägg sig i sällskap med pojken - och häst som de gingo där, så frågade bonden om det lönade sig att sälja "julaark" ? Än undrade han hur pass mycket pojken kunde ha sält julark för? Pojken svarede då, att han hade sält för åtta kronor.

Efter en mycket kort stund hade dessa åtta kronor bytt ägare och boken var ensam på vägen. Då pojken var försvunnen och inte kommit tillbaka till sitt hem så gjordes en del efterforskningar och till sist hittades den mördade pojken under en ris hög. Någon hade samma kläck som agörningen hänt sett nämnda bonde i sällskap med pojken. Bonden kom emast i farhär, erkände och blev häktad. Han erkände även ett tidigare mord. Han blev dömd till döden och avrättades i Ljungby.

Några år senare kom en vandrare till änkan's gård i Haghult och bad att få nattloge - han var näjd och tacksam bara han fick ligga i ett av uthusen. Men det gick för honom som för alla andra - han blev utvisad från gården. Då fortsatte vandraren tills han kom till ett soldattorp i skogen, och här upprepade han sin begäran. "Goo då, ville han hålla till godo med att liggena i ladugården så fick han gärna det. Men innan han gick till sitt nattkvarter så blev han bjuden att delta i aftonvarden som bestod i rägmjölgrot och mjölk. För sitt värdfolk berättade vandraren, att änkan på den stora gården nekat att ge honom nattloge i uthuset och samtidigt berättade han - att hennes far hade mördat en pojke som gick och såde "julaark" och även hade ett annat mord på sitt samvete. Samtidigt

Å berättade han också att han varit närvarande då änkan far blivit avrättad i Ljungby. Hans far hade varit s.k. räckare som tog hand om de avrättades kvarlever och begravde dem. Själva hade han tagit den avrättades huvud och slängt det i graven.

Dessa händelser är berättade av f. baroneten och soldaten K. J. Sjöberg för ett 10-tals år sedan. Sjöberg är nu 95 år och vårdas sedan flera år tillbaka på Markaryds äldredomshem. Det var i hans föräldrahem som vandraren kommit ochgett om nattlöje, och som då somlidigt berättat om änkan far.